

Heijastavasta muovista valmistettu heijastinranneke ei yltänyt teostasoon.

Selostus asiasta

A on 22.2.1995 päivätyllä kirjeellään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa siitä, saako hänen suunnittelemansa heijastinranneke nimeltään heijastava tiekoru/huomiokoru tekijänoikeuslain 1 §:n mukaista suojaa.

Hakija kertoo suunnitelleensa rannekkeen 1987—1988 ja hakeneensa sille patenttia. Hakemus ei tullut julkiseksi. Myöhemmin rannekkeelle haettiin hyödyllisyysmallia. Patenti- ja rekisterihallitus mitätöi hyödyllisyysmallin toisen yrityksen vaatimuksesta. Hakija on valittanut mitätöinnistä patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan ja sen jälkeen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Hakija on liittännyt lausuntopyyntöön jäljennöksen hyödyllisyysmallista ja sitä koskevasta lausunnosta.

Tekijänoikeusneuvoston lausunto

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Laissa on esimerkkiluettelo suojattavista teostyypeistä, mutta se ei ole tyhjentävä, vaan suojaa voivat saada myös muulla tavoin ilmenevät teokset. Tekijänoikeus syntyy aina teoksen luojalle eli fyysiselle henkilölle.

Tekijänoikeussuojan edellytyksenä on, että tuote yltää niin sanottuun teostasoon, millä tarkoitetaan sitä, että tuotteen tulee olla muodoltaan itsenäinen ja omaperäinen. Teostasovaatimuksen katsotaan yleensä täyttyvän, jos kenenkään muun kuin tekijän ei voitaisi olettaa päätyvän samanlaiseen lopputulokseen, jos ryhtyisi itsenäisesti vastaavaan työhön. Tekijänoikeussuojan kannalta tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla ei ole merkitystä. Laissa ei ole annettu tarkkoja sääntöjä teostason arvioimiseksi. Ratkaisu tehdään harkinnan perusteella yksittäistapauksittain.

Tekijänoikeus on muodon suojaa. Ideoita, aiheita, periaatteita tai tietoja ei sinänsä suojata, vaan muotoa jossa ne on ilmaistu. Suoja syntyy suoraan lain nojalla; rekisteröintiä tai muita toimenpiteitä ei edellytetä.

Laissa ei rajata mitään teostyyppiä suojan ulkopuolelle. Käytännössä teostasovaatimus vaihtelee teostyypeittäin. Lain valmistelutöissä todetaan taideteollisuuden tuotteista, että ehdotettu laki ei koskisi jokaista tuotetta, jota kansantajuisesti voidaan sanoa taiteelliseksi käyttöesineeksi. Taideteollisuuden tuote tulee osalliseksi tekijänoikeussuojasta edellyttäen, että sitä voidaan pitää taiteellisena teoksena. Asian luonnosta johtuen olisivat itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukset tällöin asetettava verraten korkealle (komiteanmietintö 1953:5).

Korkeimman oikeuden ratkaisuihin, jotka koskevat käyttötaiteen tuotteita, on tekijänoikeudellisen suojan saaminen yleensä edellyttänyt korkeaa omaperäisyydestä.

Lausuntopyynnön kohteena oleva heijastava tiekoru/ huomiokoru on suorakaiteen muotoinen, päistään pyörästetty pehmeästä, heijastavasta muovista valmistettu heijastin, jota voidaan käyttää joko suorana tai renkaana.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että lausuntopyynnön kohteena oleva heijastinranneke ei ole sillä

tavoin itsenäinen ja omaperäinen, ettei kenenkään muun, joka ryhtyy itsenäisesti vastaavaan suunnittelutyöhön, voisi olettaa päätyvän samanlaiseen lopputulokseen. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, ettei heijastinranneke saa suojaa tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuna teoksena. (jaosto)